

Clarifying the Concept of Fault and its Legal Implications in the Contemporary Normative Framework

Cătălina – Sorina ENE¹

Abstract: The first part of the article defines the notion of criminal negligence (fault): an act is considered committed with fault when the perpetrator foresees the result of their conduct but does not accept it, wrongly assuming that it will not occur (negligence with foresight), as well as when the perpetrator does not foresee the result, although they should and could have foreseen it (simple negligence). Subsequently, the author analyzes the two fundamental forms of criminal negligence, namely imprudence and negligence, presenting the criteria used to distinguish between the modalities.

Keywords: criminal negligence; fault (*mens rea*); negligence with foresight; imprudence

I. Integrarea noilor tehnologii, a automatizării proceselor și a inteligenței artificiale în infrastructura economică actuală impune o respectare riguroasă a standardelor profesionale, dublată de o disciplină operațională strictă. Riscurile majore la care pot fi expuse integritatea fizică a persoanelor, patrimoniul sau mediul înconjurător prin utilizarea defectuoasă a tehnologiilor avansate explică necesitatea unor exigențe sporite privind normele de prudență și securitate profesională (Ifrim, 2025, pp. 119-130). În acest context, se impune o consolidare a mecanismelor răspunderii penale pentru faptele săvârșite din culpă². Deși legislația penală română menține caracterul de excepție al incriminării culpei, dinamica riscurilor tehnologice actuale justifică o analiză aprofundată a naturii juridice a acestei forme de vinovăție (Ifrim, 2025, p. 157). Prezentul studiu își propune tocmai clarificarea conceptului de culpă și a implicațiilor sale juridice în peisajul normativ contemporan.

II. Sistemul nostru legislativ consacră articolul 16 din Codul Penal ca sediu al materiei pentru definirea vinovăției, stabilind la alineatul (4) coordonatele răspunderii din culpă.

Astfel, potrivit art. 16 alin. 2 lit a. fapta este săvârșită din culpă atunci când făptuitorul fie prevede rezultatul, dar mizează nejustificat pe neproducerea lui (*ușurință*), și lit b. al alin. 2 al art 16 stabilește că nu prevede rezultatul faptei sale, deși, trebuia și putea să îl prevadă (*neglijență*). Într-o tehnică legislativă riguroasă, inserarea unei definiții explicite a culpei printre principiile

¹ Apprentice Trainer and Professional Exam Expert, (CFC, Switzerland), Address: Schwarztorstrasse 59, 3003 Bern, Switzerland, Corresponding author: corina.balaes9134@gmail.com.

² În doctrina penală se argumentează de asemenea ideea că răspunderea penală presupune, pe lângă imputația fizică și o imputația psihică (Dongoroz, 1939, p. 230; 236)

Copyright: © 2024 by the authors.
Open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

generale ale legii penale reprezintă o opțiune nu doar preferabilă, ci esențială pentru garantarea previzibilității normei și a unei corecte încadrări a răspunderii subiective.

Structura culpei penale, așa cum este configurată de legislația actuală, înglobează două modalități fundamentale: *ușurința* (culpa cu prevedere) și *neglijența* (culpa fără prevedere). Analiza riguroasă a acestora impune clarificarea criteriilor obiective și subiective care definesc poziția psihică a autorului față de fapta sa și urmările acesteia (Antoniou, Vinovăția penală/Criminal guilt, 2002, p. 132). Deși mecanismele cognitive profunde ale procesului decizional aparțin domeniului *psihologiei judiciare*, știința dreptului penal (Antoniou, et al., 2025) valorifică aceste date pentru a fundamenta răspunderea juridică (Ifrim, 25-26 March, 2021, pp. 119-129). Rolul dogmaticii penale este acela de a explica resorturile culpei, de a delimita precis frontiera dintre *culpa cu prevedere și intenția eventuală* (prin prisma acceptării sau neacceptării rezultatului) și de a ierarhiza gradele de vinovăție, asigurând astfel o individualizare corectă a sancțiunii.

Culpa, așa cum se desprinde din cele de mai sus are și ea două modalități normative (Dongoroz, et al., 1969, p. 116).

Prima modalitate a culpei, definită generic ca *ușurință sau culpă cu prevedere*, presupune ipoteza în care făptuitorul anticipează rezultatul socialmente periculos, însă, deși conștientizează riscul, mizează în mod nejustificat pe neproducerea acestuia. În esență, această formă de vinovăție relevă, într-o primă etapă, o proiecție mentală a faptei și a consecințelor sale prejudiciabile. Totuși, simpla reprezentare a rezultatului nu echivalează automat cu o conduită vinovată. Orice comportament uman, fiind un proces psihic complex, implică o coordonare internă a acțiunilor și a voinței. Reprezentarea mentală a pericolului constituie doar premisa vinovăției — un veritabil „limbaj interior” ce schițează cursul acțiunii. Vinovăția propriu-zisă se cristalizează în momentul în care subiectul, deși percepe riscul, decide să continue acțiunea, evaluând eronat elementele care ar fi putut preveni rezultatul (Antoniou, 2002, p. 132).

Spre deosebire de intenția eventuală, în cazul *ușurinței*, subiectul nu acceptă producerea rezultatului vătămător, considerând eronat că acesta este exclus sau imposibil în circumstanțele date. Realitatea producerii infracțiunii demonstrează însă caracterul neîntemeiat al acestor previziuni. Esența conduitei culpabile rezidă tocmai în această apreciere hazardată și lipsită de fundament a posibilității survenirii rezultatului.

Imputabilitatea faptei săvârșite din *ușurință* își găsește temeiul în încrederea exagerată și nejustificată a făptuitorului în propriile abilități sau în factori externi. Deși prevede rezultatul și nu îl acceptă, acesta supune valorile sociale ocrotite de legea penală unui risc inacceptabil. În arhitectura actuală a statului de drept, nicio persoană nu are libertatea de a expune fără temei valori fundamentale (precum viața, integritatea sau proprietatea) unor riscuri care exced limitele prudenței sociale.

Definirea *ușurinței* prin prisma neacceptării rezultatului și a convingerii neîntemeiate că acesta nu se va produce ridică o problemă esențială de dogmatică: *delimitarea riscului legitim de cel nelegitim*. Cu alte cuvinte, analiza trebuie să determine criteriile obiective și subiective în funcție de care anticiparea unei persoane privind evitarea rezultatului poate fi considerată rezonabilă sau, dimpotrivă, o manifestare a unei culpe grave. Această teză necesită o serie de determinări conceptuale. Încurajând inițiativa privată și creativitatea umană, sistemul nostru de drept instituie totodată o *obligație generală de diligență*, impunând o analiză riguroasă a consecințelor posibile ale oricărei acțiuni. Atunci când o persoană anticipează un rezultat vătămător, dar nu îl acceptă, aceasta are datoria etică și juridică de a-și *exercita prudența activă*, evaluând dacă riscul asumat este compatibil cu normele de conviețuire socială și cu valorile ocrotite de lege. Odată ce

posibilitatea unui rezultat prejudiciabil a fost prevăzută, autorul care mizează pe neproducerea acestuia periclitează stabilitatea relațiilor sociale protejate. Analiza procesului psihic în cazul *ușurinței* impune un examen dual: *examenul previziunii: a anticipat autorul rezultatul faptei sale? și examenul temeiniciei: a fost convingerea că rezultatul nu se va produce una fundamentată pe elemente obiective sau a fost lipsită de temei?*

Se va considera că făptuitorul a crezut *fără temei* în evitarea rezultatului ori de câte ori riscul asumat nu a servit unui scop legitim, util social sau protecției drepturilor fundamentale.

În sistemul actual de drept, *riscul este legitim* doar în măsura în care scopul urmărit este socialmente util (precum în cercetarea medicală sau intervențiile de urgență), iar mijloacele utilizate sunt proporționale și conforme cu standardele profesionale și etice ale societății civile.

Delimitarea *ușurinței* (ca formă a culpei) de intenția eventuală rămâne una dintre cele mai subtile și complexe probleme ale doctrinei penale, pivotând în jurul distincției fine dintre *speranța nejustificată în evitarea rezultatului și indiferența față de producerea acestuia*.¹ O infracțiune este săvârșită cu *ușurință* (culpă cu prevedere) atunci când autorul anticipează posibilitatea survenirii unui rezultat vătămător, însă mizează, fără un temei suficient, pe evitarea acestuia. Un exemplu clasic rămâne cel al conducătorului auto care circulă cu viteză excesivă într-o zonă aglomerată și provoacă un accident soldat cu decesul unui pieton. În această ipoteză, autorul are reprezentarea clară a acțiunii sale și a consecințelor potențiale, anticipând desfășurarea procesului causal. În procesul cognitiv al făptuitorului coexistă două proiecții: *posibilitatea producerii rezultatului și posibilitatea prevenirii acestuia*. Ambele sunt percepute ca fiind reale de către autor. Caracterul imputabil al faptei derivă tocmai din această *încredere nejustificată* în capacitatea de a preîntâmpina rezultatul, supunând valorile sociale ocrotite de lege unui risc inacceptabil.

În cazul *ușurinței*, convingerea autorului că rezultatul nu se va produce se sprijină pe anumite elemente, care se dovedesc însă a fi insuficiente sau evaluate eronat. Făptuitorul se bazează pe factori de ordin *obiectiv* (starea tehnică a vehiculului, condițiile favorabile de drum sau vizibilitate) și *subiectiv* (experiența sa profesională, reflexele sau abilitățile de conducere). Deși aceste date îi susțin *încrederea în sine*, ele nu garantează evitarea accidentului, transformând riscul asumat într-o formă de vinovăție penală. Mai mult, în cazul *ușurinței*, autorul nu se limitează la o simplă *speranță pasivă*, ci adoptă adesea măsuri care, în viziunea sa, sunt apte să prevină rezultatul vătămător. Totuși, producerea efectivă a infracțiunii demonstrează o dublă carență: pe de o parte, făptuitorul nu a evaluat riguros toate circumstanțele obiective care ar fi putut infirma previziunea sa, iar pe de altă parte, măsurile concrete adoptate au fost ineficiente sau neadecvate. Persoana care acționează cu *ușurință* suferă de o *eroare de evaluare*, supraestimând factorii de control și subestimând variabilele care pot interveni în lanțul causal. Această *supraevaluare a propriilor capacități și subestimare a riscului real* constituie fundamentul vinovăției sale.

Elementul comun între *ușurință* și formele intenției este *previziunea rezultatului*. Din acest motiv, *ușurința* se situează la granița fragilă cu *intenția eventuală (indirectă)*. Distincția dintre aceste două forme de vinovăție a generat de-a lungul timpului numeroase dezbateri în literatura de specialitate, fiind considerată una dintre cele mai dificile probleme de calificare juridică (Antoniou, 2002, p. 34).

O primă teză doctrinară propunea distincția dintre *intenția eventuală și ușurință* prin prisma caracterului previziunii: în cazul intenției, autorul ar prevedea o *posibilitate concretă* de producere a rezultatului, în timp ce în cazul *ușurinței*, previziunea ar fi una pur *abstractă*. Această viziune, deși întâlnită în tratatele clasice, necesită nuanțări riguroase. A susține că *ușurința* se bazează pe o *posibilitate abstractă* ar însemna, practic, a impune indivizilor o obligație de diligență absolută și nerealistă, forțându-i să anticipeze orice consecință ipotetică, oricât de marginală sau

îndepărtată de scopul acțiunii lor. O astfel de abordare ar paraliza inițiativa umană, transformând orice activitate într-un risc penal latent.

În realitate, dreptul penal contemporan recunoaște existența *riscului permis*. Orice acțiune umană complexă implică un grad de incertitudine; totuși, riscul devine legitim atunci când scopul urmărit are o *utilitate socială recunoscută* (medicală, științifică sau tehnologică), iar mijloacele utilizate sunt conforme cu standardele de siguranță. Prin urmare, criteriul posibilității '*abstracte*' versus '*concrete*' este insuficient pentru a tranșa distincția dintre culpă și intenție, lăsând deschisă necesitatea unui criteriu mai precis, bazat pe *atitudinea volitivă* a subiectului față de riscul perceput.

O a doua orientare teoretică propune un criteriu de distincție bazat pe *dualitatea previziunii*. Conform acestei opinii, spre deosebire de făptuitorul care acționează cu *ușurință*, cel care săvârșește fapta cu *intenție eventuală* (indirectă) anticipează posibilitatea reală de a produce un prejudiciu, însă nu prevede nicio posibilitate concretă de a-l evita. În această logică, elementul diferențiator rezidă în *reprezentarea factorilor de control*: În cazul *ușurinței*, autorul prevede atât riscul, cât și elementele (proprii sau externe) pe care se bazează pentru a-l neutraliza, deși evaluarea sa este eronată sau insuficientă. În cazul *intenției eventuale*, autorul anticipează rezultatul vătămător ca fiind o consecință posibilă a conduitei sale, fără a avea însă în vedere vreo modalitate reală de preîntâmpinare, acceptând astfel implicit survenirea acestuia.

Deși se admite că subiectul care acționează cu *intenție eventuală* anticipează posibilitatea reală a unui rezultat vătămător, este discutabilă afirmația că acesta ar fi incapabil să prevadă și modalități de prevenire a acestuia. În momentul în care autorul anticipează consecințele negative ale conduitei sale, procesul său cognitiv devine activ și analitic.

Reprezentarea mentală a unui pericol nu este un act izolat, ci un *proces unitar de cunoaștere*, care implică intrinsec și identificarea unor ipoteze de evitare a rezultatului. Prin urmare, se poate susține că atât în cazul *intenției eventuale*, cât și în cel al *ușurinței*, făptuitorul prevede simultan două coordonate: posibilitatea survenirii rezultatului și posibilitatea preîntâmpinării acestuia. În ambele scenarii, inteligența subiectului își păstrează *funcția adaptivă*, încercând să coreleze acțiunea cu mediul extern. Diferența fundamentală nu rezidă, așadar, în capacitatea de a vedea soluții de salvare, ci în *atitudinea volitivă* față de acestea: în timp ce la *ușurință* autorul crede cu tărie (deși eronat) în eficiența lor, la *intenția eventuală* el rămâne indiferent, acceptând posibilitatea ca acele soluții să eșueze (Piaget, 1965, pp. 61-62).

O a treia orientare doctrinară propune criteriul *probabilității percepute*: în cazul *ușurinței*, realizarea rezultatului este anticipată ca fiind improbabilă, în timp ce în cazul *intenției eventuale*, acesta este vizualizat ca având șanse reale de producere, autorul acceptându-l. Deși această concepție se apropie de esența problemei, ea confundă evaluarea gradului de probabilitate (utilă mai degrabă la *individualizarea pedepsei*) cu stabilirea formei de vinovăție.

Considerăm că distincția fundamentală rezidă în *atitudinea activă* versus *pasivă* a subiectului față de riscul prevăzut: făptuitorul care acționează cu **ușurință** anticipează rezultatul și posibilitatea evitării acestuia, nutrește speranța nejustificată în neproducerea lui și, esențial, *adoaptă un minim de măsuri* sau se bazează pe factori concreți de prevenție; făptuitorul care acționează cu *intenție eventuală*, deși prevede rezultatul și posibilitatea evitării lui, rămâne într-o stare de *pasivitate*. El nu valorifică nicio șansă de salvare și nu adoptă nici cele mai elementare măsuri de prudență impuse de lege sau de normele de conviețuire socială.

Impasibilitatea și indiferența celui care acționează cu intenție eventuală fundamentează un grad de vinovăție superior. Această acceptare implicită a riscului explică de ce faptele intenționate sunt

sanctionate mult mai sever decât cele comise din culpă, reflectând un pericol social sporit prin prisma atitudinii psihice față de valorile ocrotite (Oancea, 1965, p. 153). Culpă cu previziune presupune ca făptuitorul să considere, din ușurință, că rezultatul ilicit pe care îl are în reprezentare nu se va produce. În această convingere subiectul contează sincer pe capacitatea sa de a evita pericolul și pe împrejurările de fapt în care are loc acțiunea. Dacă făptuitorul s-ar bizui pe întâmplare, pe "noroc" ca rezultatul să nu se producă și nu pe temeiuri reale obiective, el nu va răspunde pentru culpă cu previziune ci pentru intenție indirectă.

A doua formă a culpei și cea mai răspândită este *neglijența* (sau culpa fără prevedere). Aceasta se configurează atunci când făptuitorul, în momentul executării acțiunii sau inacțiunii, *nu anticipează* rezultatul vătămător, deși, în condițiile date, *trebuia și putea* să îl prevadă.

Așa cum se observă culpa în această modalitate presupune mai întâi ca subiectul să nu fi prevăzut rezultatul faptei sale și în al doilea rând ca acest rezultat să fi fost previzibil; făptuitorul ar fi putut să-1 prevadă dacă depunea mai multă diligență pentru a cunoaște urmările posibile ale acțiunii (inacțiunii) sale. Criteriile după care se verifică aceste posibilități de prevedere sunt, în concepția legii noastre, un *criteriu obiectiv* și un *criteriu subiectiv*. După unii autori evaluarea obiectivă a culpei are loc ținându-se seama de obligațiile care reveneau făptuitorului și de posibilitățile unei persoane chibzuite din aceeași categorie cu făptuitorul (sub aspectul pregătirii, ocupației, nivel de experiență, vârstă, etc) de a prevedea rezultatul; orice om normal cu pricepere obișnuită ar fi fost în stare să prevadă rezultatul; după alți autori îndatoririle obiective ale subiectului se evaluează în raport cu *cerințele științei, ale practicii și experienței* în domeniul respectiv exigențe obligatorii pentru persoanele care desfășoară o activitate în acel domeniu. Aceasta înseamnă că operăm cu acest criteriu atunci când subiectul desfășoară o anumită activitate în care se cere un minim de cunoștințe și experiență; dacă nu există o asemenea cerință față de subiect atunci se operează cu criteriul subiectiv, considerându-se ca obiectiv experiența comună era suficientă ca subiectul să fi putut prevedea rezultatul. În măsura în care nu l-a prevăzut cerințele acestui criteriu sunt satisfăcute. Dacă pe baza criteriului obiectiv al culpei ar rezulta că subiectul nu avea datoria să prevadă rezultatul (nu trebuia să prevadă) atunci este înlăturată răspunderea penală a făptuitorului din lipsă de vinovăție. Dacă se răspunde pozitiv la examinarea după criteriul obiectiv al culpei se pășește la o a doua examinare sub aspect subiectiv (criteriul subiectiv). După unii autori această evaluare ar avea în vedere *posibilitățile reale* ale subiectului de a prevedea rezultatul în raport cu însușirile sale psiho - fizice, cu experiența de viață, cu pregătirea sa personală, toate raportate la momentul și împrejurările concrete ale săvârșirii faptei. Dacă se constată că, în aceste condiții, făptuitorul n-ar fi putut prevedea rezultatul este înlăturată răspunderea penală din lipsă de vinovăție, datorită imposibilității subiective a agentului de a prevedea rezultatul. Deși se folosește și în acest caz expresia de caz fortuit, în realitate fortuitul presupune o imposibilitate obiectivă nu subiectivă de prevedere a rezultatului. Alți autori consideră că evaluarea subiectivă a culpei ar avea loc prin raportare la un agent model care s-ar fi aflat în aceeași situație ca inculpatul și care ar fi fost de aceeași condiție (după vârstă, sex, profesie, experiență de viață) ca și subiectul. Se argumentează că dacă se absolutizează criteriul capacității exclusiv individuale de prevedere ar fi exonerati de răspundere mult mai mulți inculpați care ar pretinde că din cauza ignoranței să se bucure de un regim mai favorabil sub aspectul prevederii consecințelor faptei decât alte persoane care ar fi acționat în aceleași condiții (Dongoroz, et al., 1969, pp. 118-120; Antoniu, 2002, pp. 168-170).

Explicarea fundamentului culpei prin capacitatea de prevedere a subiectului este acceptată de majoritatea autorilor. Alți autori au propus ca explicație ideea de preventibilitate sau de prudență ori de nepăsare anti juridică. Aceste teorii converg în final tot către ideea de prevedere deoarece atât imprudența, nepăsarea, neprevenirea rezultatului delictuos se explică, în cele din urmă, prin

neprevvederea de către subiect a rezultatului. S-au propus și unele explicații obiective ale culpei, anume efectuarea unei activități licite cu mijloace antijuridice sau existența unei conduite antijuridice, ori *lipsită de diligentă* prin neobservarea regulilor de desfășurare a unei activități determinate. Aceste explicații obiective conduc și ele în final, tot la ideea de *neprevvedere* a rezultatului deoarece și regulile de desfășurare ale unei activități prevăzute de lege ori regulament, nu sunt decât tot previziuni, anticipații impuse indivizilor. Nerespectarea acestor reguli se caracterizează printr-o atitudine de lipsă de prevedere a rezultatului pe care regula respectivă urmărea să-1 evite.

Prin urmare, pentru ca fapta să fie imputabilă sub forma neglijenței, nu este suficient ca rezultatul să fi fost previzibil în teorie, ci trebuie demonstrat că autorul *era obligat* să îl prevadă și *a avut capacitatea concretă* de a-și reprezenta dinamica producerii acestuia.

Astfel, dacă un conducător auto ignoră regulile de circulație și provoacă un accident soldat cu vătămarea sau decesul unei persoane, se prezumă că acesta *trebuia să prevadă* consecințele negative ale conduitei sale. Această obligație este intrinsecă calității de conducător auto, care presupune nu doar abilitatea tehnică de a conduce, ci și datoria de a respecta cu strictețe normele de siguranță rutieră menite să prevină tocmai astfel de rezultate prejudiciabile. Din acest motiv, apărarea bazată pe necunoașterea sau cunoașterea insuficientă a normelor rutiere este inadmisibilă. Dobândirea unei calități specifice sau a unei licențe (precum permisul de conducere) atrage după sine un set de drepturi și obligații riguros reglementate de dreptul obiectiv. Invocarea erorii asupra normelor de circulație nu poate fi primită, deoarece respectarea acestora este imperativă; o astfel de justificare ar constitui o *eroare de drept*, care, conform principiilor fundamentale ale răspunderii penale, nu înlătură caracterul penal al faptei.

Exercitarea unei profesii sau a unei meserii reglementate impune respectarea strictă a normelor legale și a protocoalelor specifice. Această stare de fapt generează o prezumție de *competență și diligență*: se consideră că persoana respectivă are datoria și capacitatea de a prevedea consecințele vătămătoare ce pot decurge din acțiunile sau inacțiunile sale profesionale. În consecință, standardul de prudență cerut este unul superior, raportat la nivelul de pregătire și experiență pe care profesia respectivă îl presupune

Sfera și conținutul obligațiilor de prevedere în cazul persoanelor care exercită o profesie sau o meserie sunt determinate riguros de *normele specifice și protocoalele* care reglementează domeniul respectiv, fiind circumscrise limitelor exprese ale acestor reglementări (de exemplu, *lex artis* în medicină sau normativele tehnice în inginerie).

Obligația de a prevedea rezultatul vătămător subzistă chiar și în ipoteza în care culpa autorului este concurentă cu cea a victimei. În dreptul penal, spre deosebire de cel civil, guvernează principiul conform căruia culpele nu se compensează; eroarea sau neglijența victimei nu înlătură răspunderea penală a autorului dacă acesta, la rândul său, a încălcat o normă de prudență.

Odată stabilită existența obligației obiective de diligență, analiza neglijenței trebuie completată cu *examenul posibilității concrete* a făptuitorului de a anticipa rezultatul. Această etapă presupune o evaluare personalizată, raportată strict la momentul săvârșirii faptei și la profilul subiectiv al autorului.

Doctrina și practica judiciară actuală utilizează drept criterii fundamentale pentru stabilirea posibilității de prevedere: *vârsta și maturitatea psihică, nivelul de instruire și pregătirea profesională, experiența specifică în domeniu*, precum și *capacitățile cognitive* ale acestuia. Aprecierea capacității de prevedere nu se face în abstract, ci în funcție de interacțiunea complexă a tuturor acestor factori cu circumstanțele concrete în care s-a produs evenimentul.

Obligația de a prevedea rezultatele vătămătoare este incontestabilă atunci când este statuată prin norme legale sau protocoale care reglementează exercitarea unei profesii. Aceste dispoziții normative nu sunt simple formalități, ci reprezintă un *standard minim de diligență*, fundamentat pe date științifice și tehnice menite să asigure siguranța circuitului social.

Cunoașterea acestor norme este indispensabilă oricărui profesionist, implicând responsabilitatea de a anticipa potențialele riscuri ale activității sale. Complexitatea interacțiunilor sociale actuale reclamă adesea cunoștințe de înaltă specialitate; prin urmare, ignorarea acestor standarde, neglijența în aplicarea lor sau lipsa de atenție constituie forme clare de *culpă*. Totuși, trebuie recunoscut că anumite circumstanțe concrete, imprevizibile sau insurmontabile, pot priva subiectul de posibilitatea reală de a prevedea rezultatul, transformând fapta într-un caz fortuit sau o eroare neimputabilă.

Ușurința și neglijența sunt doar formele principale ale culpei fără a epuiza conținutul acesteia. Alături de aceste două forme principale ale culpei, vinovăția din culpă se poate manifesta și prin nepăsare, neatenție, nepăzirea legilor sau regulamentelor, nesocotință, nebăgare de seamă etc.

III. Culpă trebuie probată nu se prezumă; dovada culpei ca și a intenției trebuie să o facă acuzarea. Culpă rezultă din analiza activității subiectului, din circumstanțele faptei ca și din examinarea datelor privitoare la făptuitor.

Bibliography

Antoniou, G. (2002). *Vinovăția penală/Criminal guilt*. Bucharest: Ed Academiei Române.

Antoniou, G., Toader, T. (., Duvac, C., Gliga, C. I., Ifrim, I., Ivan, G., Predescu, O. (2025). *Explicațiile codului penal, vol. I, articolele 1-52/ Explanations of the Criminal Code, vol. I, articles 1-52*. Bucharest: Universul Juridic.

Dongoroz, V. (1939). *Drept penal/Criminal Law*. Bucharest.

Dongoroz, V., Kahane, S., Oancea, I., Stănoiu, R., Fodor, I., Iliescu, N., Roșca, V. (1969). *Explicații teoretice ale codului penal român, partea generală, vol. I/ Theoretical explanations of the Romanian penal code, general part, vol. I*. Bucharest: Edit. Academiei Române.

Ifrim, I. (2025). Impactul inteligenței artificiale asupra dreptului penal premise. Actualități. Perspective/The impact of artificial intelligence on criminal law premises. Current events. Perspectives. *Conferința internațională cu tema: Spre un drept al inteligenței artificiale. Premise. Actualități. Perspective/International conference with the theme: Towards a law of artificial intelligence. Premises. Current events. Perspectives, 2025*, Ed.coord. Dutu-Buzura, Andrei; Manu, Gabriel; Popa, Sorana (pg. 119-130). Bucharest: Universul Juridic.

Ifrim, I. (2025). The protection of public health and the environment, as provided for in certain provisions of criminal law. *Supplement of Valahia University Law Study*. Preluat de pe <https://www.analefsj.ro/ro/index.php>

Ifrim, I. (25-26 March, 2021). *Despre conceptul de infracțiune. Lucrarea. Infracțiunea - Răspunderea penală - Pedepsa, Drept și criminologie/About the concept of crime. Thesis. Crime - Criminal liability - Punishment, Law and criminology*. Chisinau: Republica Moldova.

Oancea, I. (1965). *Drept penal/Criminal Law*. Bucharest: Ed. Didactică și Pedagogică.

Piaget, J. (1965). *Psihologia inteligenței/ Psychology of intelligence*. Bucharest: Ed. Științifică.